

Päikeseenergia tarne lepingumudel

August 2010

Euroopa Komisjon toetab IEE programmi (lepingunumber IEE/07/264) kaudu projekti "Biomassi- ja päikeseenergia kasutamise laiendamine energiateenuste abil avalikes ja erahoonetes (Bio-Sol-ESCO)".

Vastutus aruande sisu ees lasub aruande autoritel. Aruanne ei kajasta Euroopa Ühenduse arvamust. Euroopa Komisjon ei vastuta aruandes sisalduva teabe kasutamise eest.

Sisukord

1.1	Näidisleping päikeseenergia tarneks.....	4
1.2	Leping.....	4
1.3	Energia spetsifikatsioon.....	4
1.4	Lepingu kestus.....	7
1.5	Kogus.....	7
1.6	Hind.....	7
1.7	Energiatarne.....	8
1.8	Soojustootlus.....	9
1.9	Maksetingimused.....	10
1.10	Täiendavaid klauslid.....	10
1.11	Vaidluste korral.....	10
1.12	Vääramatu jõud.....	11
1.13	Kolmandate osapoolte õigused.....	12
1.14	Rakenduvad seadused ja jurisdiktsioon.....	12

1.1 Näidisleping päikeseenergia tarneks

Leping <TARNIJA> ja <LÕPPKASUTAJA> vahel päikeseenergia tarneks <SIHTKOHTA>.

Sissejuhatus

- a) <TARNIJA ETTEVÕTTENIMI> on era-/riigiettevõtte, kes on registreeritud <AADRESSIL> ettevõtte nimega XXXX ning kellele viidatakse edaspidi kui “tarnijale”;
- b) <LÕPPKASUTAJA> on era-/riigiettevõtte, kes on registreeritud <AADRESSIL> ettevõtte nimega XXXX ning kellele viidatakse edaspidi kui “lõppkasutajale”;
- c) <<AADRESS> on lõppkasutaja krunt, kuhu päikeseenergiat tarnida soovitakse ning millele viidatakse edaspidi kui “krundile”.

1.2 Leping

- 1.2.1 Tarnija nõustub lõppkasutajale tarnima ning lõppkasutaja nõustub tarnijalt vastavalt spetsifikatsioonidele päikeseenergiast toodetud soojusenergiat ostma allpool märgitud ajaperioodi jooksul, määratud hinnaga ja tingimustel.
- 1.2.2 Vajaliku kvaliteedi üle kontrolli säilitamiseks nõustub lõppkasutaja mitte ostma ega kasutama päikeseenergiat muust allikast või muult tarnijalt, v.a kui tarnija ei suuda tarnet tagada või ei vasta päikeseenergia nõuetele.

1.3 Energia spetsifikatsioon

1.3.1 Päikeseenergia

Energiaettevõtte poolt arvesse võetavad päikeseenergiajaama paigaldamise ja kasutuselevõtu piirtingimused on muutlikud. Suurele, piirkonna soojusvõrku varustava eraldiseisvale jaamale esitatavad tingimused erinevad eluhoonesse paigaldatavast süsteemist. Siiski vajab energiaettevõtte teostatavusuuringute, otsuste ja plaanide tegemise tehniliseks aluseks struktureeritud ja usaldusväärset päikeseenergia auditit. Selles jaotises esitatud auditi toiming soovib võtta kasutusele järgmised sammud.

- a) Esmalt peab energiaettevõtte projekti algataja, selleks võib olla objekti omanik või energiaettevõtte ise, koguma alusandmed ja andma ülevaate üldisest olukorrast, päikeseenergiajaama paigaldusvõimalustest ning energiaettevõttega lepingu sõlmimisest.
- b) Objekti energiakontseptsiooni täpsustatakse, esitades selleks võimaluse integreerida päikeseenergiajaam muude taastuvenergia-, energiaefektiivsus- ja tavatehnoloogiatega.
- c) Lepitakse kokku kõigi projektis osalejate külaskäik objektile või ehituspaika.

- d) Vajadusel tuleb energiamäärade kontrollimiseks sooritada vajalik lühiajaline mõõdistus (6 - 8 nädalat).

1.3.1.1 Mõõtmis- ja kontrollimistoimingute olulised aspektid

Mõõtmis- ja kontrollimistoimingute olulisi aspekte uurib energiaettevõtte. Mõõtmiste ja kontrollimiste eesmärk on käitada ja hallata päikeseenergiajaama pikema perioodi vältel ja esitada toodetud päikeseenergia eest kliendile arve. See energiaettevõtte roll eeldab kindlaid eesmärke ning päikeseenergiasüsteemi mõõtmis- ja kontrollimistoimingutele seatud nõudeid. Mõõtmis- ja kontrollimistoimingute eesmärgid on järgmised.

- Jaama kuluefektiivne juhtimine
- Jaama optimaalse töö seire
- Kliendi poolt tasutava soojuse mõõtmine
- Kiire tõrketuvastus

Vastavad nõuded on järgmised.

- Süsteemi olekuandmete kaugkättesaadavus ning kaugligipääs juhtparameetritele
- Piisava täpsusega ja sertifitseeritud soojusmõõdikud
- Juhtsüsteemi integreeritud tõrkeanalüüsid
- Jaama lihtsalt kasutatavad teleseire- ja juhttehnikad
- Suurte päikeseenergiajaamadega kasutatavad kontrollid

Päikeseenergiajaamade juhtimine pole üldiselt keeruline, siiski tuleb optimaalse töö kaitsemiseks arvestada mitme juhtimisstrateegia erisusega.

Üldiselt kasutatakse päikeseenergiajaamades kahte tüüpi kontrolleri ühte.

- Vabalt programmeeritavaid suurarvuteid
- Vabalt programmeeritavaid päikeseenergia kontrollereid

Suurarvutid pakuvad konfiguratsiooni, andmete hankimisvõimaluste, töötlemise ja kaugligipääsu tõttu maksimaalset vabadust.

Vabalt programmeeritavad päikeseenergia kontrollid, mida valmistavad spetsiaalsed tootjad, pakuvad eelkonfigureeritud rutiine ja tagavad seega jõulisema töö. Andmete hankimiseks, töötlemiseks ja kaugligipääsuks on saadaval mitu kommertstoodet.

Päikeseenergiasüsteemi peamine energiasisend on päikesekiirgus, mida tuleb süsteemi soojustootluse hindamiseks mõõta. Kiirgusandmeid kasutatakse peamiselt igapäevaste, kuiste või aastapikkuste tootlikkuste kontrollimiseks, seega pole kõrgtasemelist mõõtmist vaja.

Enamikel juhtudel mõõdetakse vaid kogukiirgust (kiire- ja hajukiirgust ei pea eraldi mõõtma). Kasutatakse vaid kahte anduritüüpi.

PV-andureid, mille lainepikkusest sõltuv tundlikkus tagab üsna piiratud täpsuse ja täpselal soojusefektil töötavaid püranomeetreid. Täpsusklassid määratakse standardis ISO 9060, mille tulemusel on igapäevase kiirguse mõõtmistulemus sekundaarse standardi korral ligikaudu $\pm 3\%$, esimese klassi seadmetega $\pm 5\%$ ja teise klassi seadmetega $\pm 10\%$. Püranomeetrid on andurisaastetundlikud ja neid tuleb sõltuvalt tegelikest ja kohalikest saastetingimustest regulaarselt puhastada.

Kiirgusmõõtmiste alternatiiviks on satelliitpildidelt saadud andmed. Need andmed näitavad suurt hälvet hetkmõõtmiste korral, kuid annavad igakuiselt üsna hea ülevaate. Täpsus võrreldes maapinnalt mõõdetud andmetega on $< 5\%$. Satelliidi mõõdetavate kiirgusandmete alus töötati välja projekti Satel-Light (www.satel-light.com) raames.

1.3.1.2 Temperatuuri mõõtmine

Süsteemisisesid mitmes kohas sooritatavaid temperatuurimõõtmisi kasutatakse võimalike tõrgete ja veaallikate tuvastamiseks (nt kollektori väljaahela liiga kõrge tagastustemperatuuri tuvastamiseks).

Tavaliselt kasutatakse PT 100, PT 500 või PT 1000 klassi plaatina takistustermomeetreid. Temperatuuriandurite paigaldussoovitused on järgmised.

- Anduritel peab olema hea kontakt mõõdetava meediumiga (hästi isoleeritud sukelandurid, mitte klamberandurid)
- Kollektorahelasse paigaldatavad andurid ja kaablid peavad taluma temperatuuri kuni 200 °C
- Juhtimiseks piisab kahesooneelisest kaablist. Mõõtmiseks soovitame kaabli pikkusest tulenevate mõjude kõrvaldamiseks kasutada neljasooneelist kaablit.

1.3.1.3 Soojuse mõõtmine

Kaasajal kasutatakse ultraheli soojusmõõdikuid. Need ei sisalda liikuvaid osasid, ei kulu ja on vastupidavad, mis omakorda vähendab energiaettevõtte hoolduskulusid.

Torus transporditavat soojusenergiat mõõdetakse järgmise valemi alusel. $Q_p = V_p \times \rho \times c_p \times \Delta T$. Seega on soojusmõõdikutel fikseeritud väärtused ρ ja c_p jaoks (sisestage kindlasti antifriisi õige mahuosa!), V_p ja ΔT mõõdetakse tarne- ja tagastustemperatuuride alusel. V_p mõõdetakse ultraheli impulsiga (signaali siirdeaja mõõtmine), temperatuuri mõõdetakse sõltuvalt spetsiifilisest mudelist tavaliselt PT 100 või PT 500 temperatuurianduriga.

1.3.1.4 Pumba ja klapi oleku seire

Kiirguse- ja temperatuuriandmete aegmõõtmisel soovitame seirata ka pumpade ja klappide olekuid, et tuvastada kontrolleri mitteühtivusi.

1.3.1.5 Funktsioneerimise siduskontroll

Suurem osa kontrollereid on varustatud funktsiooniga jaama sidusaks kontrollimiseks, st olulisi temperatuure ja olekuid kontrollitakse pidevalt kontrolleri tarkvaras olevate funktsioneerimiskriteeriumite vastu. Kui üks kriteeriumitest ei ühti, saadetakse jaama käitajale probleemi tuvastamiseks ja lahendamiseks viivitamatult hoiatus. Täidetud peavad olema järgmised kriteeriumid.

- Kiirgus on märkimisväärne, kuid pump on desaktiveeritud
- Öö, kuid pump on aktiivne või kollektor soe
- Pump on aktiveeritud ja kollektoriahela voolu- ja tagasivoolutoru temperatuurierinevus on liigne
- Pump on aktiveeritud ning temperatuurierinevus kollektori ja kollektoriahela voolutoru vahel on liigne
- Süsteemirõhk on madal (mõõdetuna)

1.3.1.6 Jaama igapäevase tootlikkuse kontroll

Jaama efektiivsuse kontrollimiseks tuleb võrrelda igapäevast tootlikust ja igapäevast kiirgustaset. Tavalistel kasutusperioodidel moodustavad mõõtepunktid kahe väärtuse lineaarsõltuvuse.

Programmid nagu TSOL või TRNSYS võimaldavad anda täpsemad korrelatsioonid süsteemi oodatud tootlikkuse, kiirguse, koormuse ja muude oluliste väärtuste vahel. Selline korrelatsioon aitab paremini hinnata päikeseenergiast süsteemide tegelikku efektiivsust. Seda tüüpi kontroll on automaatne ning kontrolleri tarkvarasse sisse ehitatud.

1.4 Lepingu kestus

1.4.1 Leping sõlmitakse määratud ajajärguks <XX>, alustab kehtivust kuupäeval <KUUPÄEV> ja lõpeb kuupäeval <KUUPÄEV>, (formaalne analüüs pärast esimest kuute kuud, mille järel hinnatakse lepingumuudatuste vajadust iga aasta). Lepingumuudatustes peavad lõppkasutaja ja tarnija kokkuleppele jõudma. Kui tarnija või lõppkasutaja ei jõua kokkuleppele, võivad osapooled lepingu kolmekuulise etteteatamise järel lõpetada.

1.4.2 Leping pikendatakse mõlema osapoolle kokkuleppel mitte vähem kui kolm kuud enne alglepingu lõpptähtaega.

1.4.3 Kui lepingu osapool ei täida lepingus sätestatud kohustusi, on lepingu teisel osapoolel õigus leping kolmekuulise etteteatamisega katkestada, v.a juhul, kui lepingut murdnud osapool teise osapoolle nõuded mõistlikult rahuldab. Kui kannatajaosapoolle mõistlikul hinnangul ei saa kahjusid kannatavale osapoolle kümne tööpäeva jooksul hüvitada, võib kannataja lepingu kirjaliku teatisega viivitamatult katkestada.

1.5 Kogus

Minimaalne soojustarne määratud perioodi jooksul on XX megavatt tundi (MWh), mis võrdub objekti hinnatava aastase soojusnõudega, vastavalt piirkonna kuluandmetele. Lõppkasutaja peab soojusenergiat ostma vastavalt hinnatava aastanõude ja lõigus 1.6.1 määratud tariifi alusel, v.a kui tarnija ei saa nõutud kogust soojusenergiat tarnida põhjustel, mis ei olene lõppkasutajast (st boileri töö tagamine tarnete vastuvõtmiseks). Tarnija ei ole kohustatud tarnima minimaalsest nõudest rohkem soojusenergiat.

1.6 Hind

1.6.1 Lõppkasutajale tarnitud sooja hind põhineb järgmisel tariifil, kuni <IGA-AASTASE AUDITI KUUPÄEV>.

- €X/MWh kogu minimaalse kulu soojaühiku hind;
- Igakuine alaline kulu /halduskulu €X/MWh;
- Töökulu €X/MWh, mis vastab tööefektiivsuse kõikumistele.

- 1.6.2 Fakultatiivne lõik [vt märkused] (vajadusel kustutada). Täiendav haldustasu boileri ja lisaseadmete kasutamise ja hooldamise eest (nagu soojusvahetid, jaotuspumbad, kogumismehhanismid) €XX/MWh boileri maksimaalmahutavuse eest aastas.
- 1.6.3 Soojuse hinda reguleeritakse iga aasta [vt märkused] ja seda suurendatakse igal aastal <KUU> lõppkasutajaga kokku lepitud suurusjärgus, mis on vastavuses lõiguga 1.4.

1.7 Energiatarne

- 1.7.1 Päikeseenergiat tarnitakse päikeseenergia kollektorsüsteemidega ning seda talletatakse veesüsteemis.
- 1.7.2 Hiljemalt viis päeva enne lepingu alusel määratud esimest tarnekuupäeva valmistatakse ette riskihinnang ning meetodi aruanne, millele järgneb esialgne objektikülastus ja arutelu koos lõppkasutajaga, et võtta arvesse võimalikud ohud objektil ning ohud jalakäijatele, sõidukitele ning omandile objektil energia tarnimisel ja mahalaadimisel. Seejärel vaadatakse need hinnangud iga-aastaselt üle, et hinnata ohtude ja riskide muutumist objektil. Tarnija ei vastuta lõppkasutaja poolsest riskihinnangute ja meetodi aruannete eiramisest tingitud viivituste ega kadude eest.
- 1.7.3 Biomassi/päikeseenergia saadetise tarnimisel edastab tarnija lõppkasutajale e—posti või faksi teel Tarneteate ja Kvaliteedikinnituse. Koos iga saadetisega edastatakse lõppkasutajale ka tarneteate paberkoopia.
- 1.7.4 Lõppkasutaja peab energiatarne päringu saatma vähemalt XX päeva eest.
- 1.7.5 Kui tarnenõue edastatakse hiljem, kui lõigus 1.7.4 märgitud aeg, tuleb kiirtarne eest maksta täiendav tasu €XX. Kahtluse vältimiseks ei de tarnija kohustatud energianõuet täitma, kui teavitusperiood on lühem, kui lõigus 1.7.4 märgitud.
- 1.7.6 Vastutus varude kontrollimise ja tarnija energianõudega teavitamise eest lasub tarnijal/lõppkasutajal (kustuta ebavajalik).
- 1.7.7 Kui see pole eelnevalt nii ostjaga kokku lepitud, tarnitakse energiat ajavahemikus XX.00 ja YY.00, või muul lõppkasutajaga kokku lepitud ajal esmaspäeva ja XXX päeva vahel.
- 1.7.8 Kui tarnet ei saa tellimuses määratud ajavahemikus sooritada ning kogutarne või selle osa pole lõppkasutaja objektil tingitud takistustest võimalik, võib tarnija nõuda hüvitist transpordikulude katteks ja küsida lisamaksu XX% ulatuses tellitud soojast, v.a juhul, kui lõppkasutaja teavitab tarnijat sellisest takistusest lõigus 1.7.4 märgitud ajaperioodi jooksul.
- 1.7.9 Soojaenergia lõppkasutajale tarnimisel peab lõppkasutaja sooritama visuaalse kontrolli, et veenduda soojuse vastavuses kokku lepitud spetsifikatsioonidele (vt lõik 1.8, proovid).

- 1.7.10 Kui visuaalne kontroll näitab, et biomass/päikeseenergia ei vasta kokku lepitud spetsifikatsioonidele, jääb lõppkasutajale õigus tervest tarnest keelduda. Kui energiatarnet pole võimalik enne selle ladustamist kontrollida, jääb lõppkasutajale õigus biomassist/päikeseenergiast keelduda 24 tunni jooksul pärast tarnimist. Keeldumisel kohustub tarnija boileri pideva töö tagamiseks võimalikult ruttu asendusenergiat pakkuma.
- 1.7.11 Tarnija vastutab laadimisel maha loksunud koguse viivitamatu koristamise ning selleks sobilike töövahendite kasutamise eest.
- 1.7.12 Ladustuskoht jääb tarnija vastutusele, kuni tarne täieliku mahalaadimiseni.
- 1.7.13 Kui päikeseenergia on lõppkasutajale üle antud, vastutab biomassi/päikeseenergia ladustamise keskkonnaparametrite säilitamise eest lõppkasutaja, et mitte rikkuda biomassi/päikeseenergia soojusväärtust ja seega soojustootlust. Tarnija ei vastuta ladustatud energia kadude või kahjude eest, kui lõppkasutaja eirab lõigus 1.7.13 toodud nõudeid
- 1.7.14 Tarnija vastutab, et lepingutingimustel varutud päikeseenergia pärineb [sisestage allika andmed].

1.8 Soojustootlus

- 1.8.1 Boileri soojustootlust salvestava soojusmõõdiku paigaldamise ja efektiivse kasutamise eest vastutab lõppkasutaja (v.a juhul, kui lepingusse on kaasatud lõik 1.6.2, millisel juhul lasub vastutus tarnijal).
- 1.8.2 Lõppkasutaja peab haldama soojustootluse igapäevasid logisid ning need tuleb kokku lepitud vormingus (paber- ja/või elektronkoopia) iga kuu XX päeval arves esitamise eesmärgil tarnijale saata, v.a juhul, kui selliseid andmeid kogutakse telemeetria vahendusel kaugelt, millisel juhul edastab lõppkasutaja tarnijale telemeetriasalvestised.
- 1.8.3 Lõppkasutaja poolt salvestatud soojustootluse üle vaidluse tekkimisel on tarnijal õigus nõuda sõltumatut soojustootlusandmete õigsuse kontrollimist (sh õigus soojusmõõdikut testida) ning vaidlused lahendatakse vastavuses lõiguga 1.12.
- 1.8.4 Regulaarne tuha eemaldamine ja vastavuses boileri tootja soovitudele kõrvaldamine ning hoolduskavade täitmine jääb lõppkasutaja vastutusele, et tagada soojuse edastuspindade puhtus ja seega boileri optimaalne töövõime ja v.a juhul, kui ka tarnija on lepingujärgselt boileri ja abijaama hooldamise eest vastutav, ei vastuta tarnija lõppkasutaja poolsest nõuete eiramisest tingitud soojuskadude, kahjude ega vähendatud soojustarne eest.
- 1.8.5 Vastavalt tootja soovitudele boileri ja lisaseadmete hooldamise eest vastutab vaid lõppkasutaja (v.a juhul, kui lepingusse on kaasatud lõik 1.6.2, millisel juhul lasub vastutus tarnijal).

- 1.8.6 Boileri tööseisak või –probleemid, mis tulenevad otseselt mittestandardsest hooldamisest, boileri valest kasutamisest või boileri defektide eiramisest, ei jää tarnija vastutada. Sellisel juhul esitab tarnija sooja mittetarnimisest tekkinud kulud lõppkasutajale hüvitamiseks ja selline hüvitis allub lõigus 1.6 toodud tariifstruktuurile.
- 1.8.7 Kui tarnija ei suuda päikeseenergiat lõppkasutajale tarnida, on lõppkasutaja sunnitud kasutama fossiilkütusel töötavat varusüsteemi seni, kuni boilerit saab jälle käitada päikeseenergiaga soojendatud veega. Kui lõppkasutajal pole varusüsteemi, korraldab tarnija ajutise küttesüsteemi üürimise oma kuludega.

1.9 Maksetingimused

- 1.9.1 Tarnija esitab lõppkasutajale arve iga kuu XX päeval vastavalt lõigus 1.6 põhineva tariifstruktuuri alusel.
- 1.9.2 Tingimused on igakuine arve tasumine XX päeva pärast arve esitamise kuupäeva.
- 1.9.3 Kui maksed ei laeku õigeaegselt, on tarnijal õigus edaspidistest tarnetest keelduda, kuni tähtajaks tasumata arved on makstud.
- 1.9.4 Tähtajaks tasumata arvetele lisandub intress, mille aluseks on panga XXX põhimäär pluss X%.

1.10 Täiendavaid klauslid

- 1.10.1 Tarnija vabastab lõppkasutaja vastutusest igasuguste tarnija poolse kütuste ja põletusseadmete käsitlemisest või puitgraanulite tarnimisest tingitud kahjude eest, kui sellised käsitlemised või tarned ei vasta lõikudes 1.3.1, 1.3.2 ja 1.3.3 sätestatud spetsifikatsioonidele.
- 1.10.2 Tarnijal peab olema avalikõiguslik vastutuskindlustus summa €XXX ulatuses
- 1.10.3 Vastavalt lepingule (sh igasuguse vastutuse vabastamine) piiratakse tarnija vastutust [vt märkuseid].

1.11 Vaidluste korral

- 1.11.1 Vaidluse korral tarne, energia kvaliteedi üle või muudel põhjustel peavad mõlemad osapooled konsultatsioonide ja arutelude kaudu lahenduse leidma. Probleemist tuleb teist osapoolt teavitada kirjalikult. Teine osapool peab kirjale vastama viie (5) tööpäeva jooksul pärast probleemi teavituse kätte saamist. Kui potentsiaalne

probleemiallikas on seotud lõppkasutaja või tarnija objektiga, saadakse kokku kaheksa (8) tööpäeva jooksul pärast potentsiaalsele probleemile tähelepanu pööramist.

- 1.11.2 Kui lahendus leitakse pärast üht või enam kokkusaamist, pannakse see kirja ja mõlemad osapooled peavad sellele alla kirjutama.
- 1.11.3 Kui lahendust ei leita ka pärast mitut kokkusaamist, püütakse leida lahendus XXX lepitaja vahendusel. Kui osapooled pole vastupidises kokku leppinud, määrab lepitaja XXX.

1.12 Vääramatute jõud

- 1.12.1 Osapool, eeldusel, et täidetud on lõigus 1.12.3 toodud nõuded, ei murra lepingut ega vastuta lepingus sätestatud kohustuste mittetäitmise või täitmise viivitamise (vastavalt lõigule 1.12.4 pikendatakse kohustuste täitmise aega) eest, kui see tuleneb kontrollimatutest (vääramatute jõud) tegevustest, sündmustest, väljajätmistest või õnnetustest, sh, kuid mitte ainult järgmised sündmused:
  - a) loodusõnnetused, sh, kuid mitte ainult tulekahjud, üleujutused, maavärinad, tormid või muud loodusõnnetused;
  - b) sõda, sõjaga ähvardamine, relvastatud konflikt, skanktsioonid, embargo, diplomaatiliste suhete katkestamine jne;
  - c) seadusele vastavus;
  - d) tulekahju, plahvatus- või muud õnnetuskahjud;
  - e) äärmuslikud ilmastikutingimused;
  - f) hoone struktuuride kokkuvarisemine, jaama masinate, masinapargi, arvutite või sõidukite tõrkumine;
  - g) töövaidlused, sh, kuid mitte ainult streigid, töövõitlused või töösulud;
  - h) tarnijate või allhankijate mittetoimimine (muude kui sellele klauslile toetuva osapoole rühma kuuluvad ettevõtted); ja (l) kommunaalteenuste katkemine, sh, kuid mitte ainult elektrienergia, gaasi või vee tarne katkemine.
- 1.12.2 Teise osapoole vastavad kohustused jäävad sama kauaks ootele, kui vääramatute jõu poolt mõjutatud osapoole kohustused.
- 1.12.3 Vääramatute jõu poolt kannatav osapool ei riku lepingut, eeldusel, et:
  - a) ta teavitab sellest teist osapoolt viivitamatult ja kirjalikult, kus kirjeldab tõrget või viivitust põhjustava vääramatute jõu olemust ja ulatust; ning
  - b) selliseid vääramatute jõu mõjusid ei saanud kõiki asjaolusid arvesse võttes ennetada ja
  - c) kasutusele on võetud kõik mõistlikud lahendid vääramatute jõu mõjude leevendamiseks, et täita lepinguga sätestatud kohustusi võimalikult praktilisel moel ja kohustuste täitmist alustatakse võimalikult ruttu.

1.12.4 Kui vääramatut jõu mõjud kestavad kauem kui kuus kuud, võivad osapooled lepingu katkestada, teavitades kirjalikult sellest kõiki teisi osapooli 14 päeva ette. Etteteavitusperioodi möödudes leping katkestatakse. Sellisel juhul ei kahjusta lepingu katkestamine osapoolte õigusi.

1.13 Kolmandate osapoolte õigused

1.13.1 Lepinguga mitte seotud isikutele pole ka sellega seotud õiguseid.

1.14 Rakenduvad seadused ja jurisdiktsioon

1.14.1 Leping ja sellest sõltuvalt tulenevad vaidlused või nõuded lahendatakse vastavuses XXX seadustega.

1.14.2 Osapooled nõustuvad tagasipöördumatult, et XXX kohtutel on jurisdiktsioon lahendada kõik lepingust tulenevad vaidlused või nõuded.

Allakirjutatud <KUUPÄEV>

Nimi..... Ametikoht .....
(<LÕPPKASUTAJA> nimel)

Nimi..... Ametikoht .....
(<TARNIJA> nimel)